

GUERA NA KÒRSOU?!

WAR IN CURAÇAO 1940-1945

Oorlogsslachtoffers: geef ze een gezicht Víktima di Guera: duna nan un kara

Lesbrief

Doel: In deze lesbrief leer je meer over de lokale slachtoffers en verzetshelden die zijn gesneuveld als gevolg van oorlogshandelingen in WOII (de Tweede Wereldoorlog). Je leert ook over het belang van het maken van eigen keuzes in het leven.

Meta: Den e guia di lès akí bo ta siña mas tokante víktimanan lokal i e héroenan di resístensia ku a muri pa motibu di aktividatnan di den Segunda Guera Mundial. Bo ta siña tambe tokante e importansha di hasi eskoho den bida.

Elk jaar op 4 mei worden de slachtoffers herdacht van de Tweede Wereldoorlog (WOII).

Op het monument voor de gevallen aan het Waagat stonden tot voor kort 129 namen van mensen die tijdens de oorlog hun leven hebben verloren. Recentelijk is de lijst uitgebreid met 38 nieuwe namen. Dit waren mensen van Curaçao en de andere eilanden die zijn gesneuveld, bijvoorbeeld omdat ze op zee voeren, als matroos of passagier en slachtoffer werden van een torpedo-aanval. Anderen hebben actief verzet gepleegd en hebben bewust gekozen hun leven op het spel te zetten, om tegen de vijand te vechten.

Curaçao en de overige eilanden van de voormalige Nederlandse Antillen hebben een zware prijs betaald in de oorlog.

Tur aña riba 4 di mei ta rekòrdá e víktimanan di Segunda Guera Mundial.

Riba e monumentu di esnan ku a kai den guera na Waagat tabatin te poko tempu ei, 129 nòmber di hende ku a pèrdè nan bida durante guera. Resientemente a amplia e lista ku 38 nòmber nobo. Esakinan tabata hende di Kòrsou i e otro islanan ku a muri, por ehèmpel pasobra nan tabata riba laman komo matros òf pasahero na momentu di un atake di torpedo. Otronan a resistí aktivamente i a skohe konsientemente pa riska nan bida, pa lucha kontra di enemigu.

Kòrsou i e sobrá islanan di Antia Hulandes di ántes

Niet iedereen weet dat. Is het belangrijk voor ons land en het beeld dat we van ons land hebben, om deze mensen te herdenken en te eren? We hopen dat je deze vraag aan het eind van deze lesbrief zelf - met argumenten - kan beantwoorden.

Wanneer werd iemand erkend als oorlogsslachtoffer?

De persoon moet uiteraard zijn gesneuveld als gevolg van oorlogssacties, in de periode 1939-1945. Maar daarnaast moet hij of zij aan de volgende officiële voorwaarden voldoen om als oorlogsslachtoffer te worden erkend:

1. Iemand moet geboren zijn op één van de eilanden van de (voormalige) Nederlandse Antillen, ongeacht waar men is gesneuveld;
2. Iemand is omgekomen, met de Nederlandse nationaliteit, op één van de eilanden of aan boord van een op de eilanden behorend schip;
3. Iemand is omgekomen, met de Nederlandse nationaliteit, als ingezetene van één van de eilanden, ongeacht waar men is geboren.

Opdracht 1: tussen 1942 en 1945 hebben ca. 1.400 Amerikaanse soldaten geholpen met het verdedigen van Curaçao. Een aantal van hen zijn in deze periode op Curaçao gesneuveld. Komen deze soldaten ook op de Curaçaose lijst van oorlogsslachtoffers voor? Met andere woorden: voldoen ze aan de officiële voorwaarden? Beargumenteer je antwoord.

Antwoord:

.....

.....

Op 21 november 1945 begon het Comité ter herdenking van de oorlogsslachtoffers met het uitzoeken wie in aanmerking kwam om als lokaal oorlogsslachtoffer te worden erkend. De voorzitter van dit Comité was Karel Nicolaas “shon Cai” Winkel. Met de hierboven vermelde voorwaarden ging de commissie “Cai Winkel” aan het werk om onze oorlogsslachtoffers in kaart te brengen. Op 3 mei 1957 werd de officiële lijst met 129 namen gepubliceerd. De lijst van 129 namen is in 2015 uitgebreid met nieuwe namen van tot dat moment niet bekende slachtoffers die ook aan de officiële voorwaarden bleken te voldoen.

a paga un preis altu den guera.

No ta tur hende sa esaki. Ta importante pa nos pais i e imágen ku nos tin di nos pais pa rekòrdá i honra e hendenan akí? Nos ta spera ku na final di e guia di lès akí bo mes - ku argumento -por kontestá e pregunta akí.

Ki ora ta rekonosé un hende komo víktima di guera?

E persona naturalmente mester a muri komo konsekuen- sia di aktividad di guera, den e periodo di 1939-1945. Pero banda di esei e mester kumpli ku e siguiente kondishon- nan pa ta rekonosé komo viktima di guera:

1. E persona mester a nase riba ùn di e islanan di Antia Hulandes (di ántes), no ta importá na unda el a muri
2. E persona a muri, ku nashonalidat hulandes, riba ùn di e islanan òf na bordo di un barku ku ta pertenesé na un di e islanan;
3. E hende òf e persona a muri, ku nashonalidat hu- landes, komo siudadano di un di e islanan, no ta im- portá na unda el a nase.

Tarea 1. Entre 1942 i 1945 mas o ménos 1.400 sòldá merikano a yuda defensa di Kòrsou. Den e periodo ei un kantidat di nan a muri na Kòrsou.

Nòmber di e sòldánan aki tambe ta riba e lista ku Kòrsou tin di víktimanan di guera?

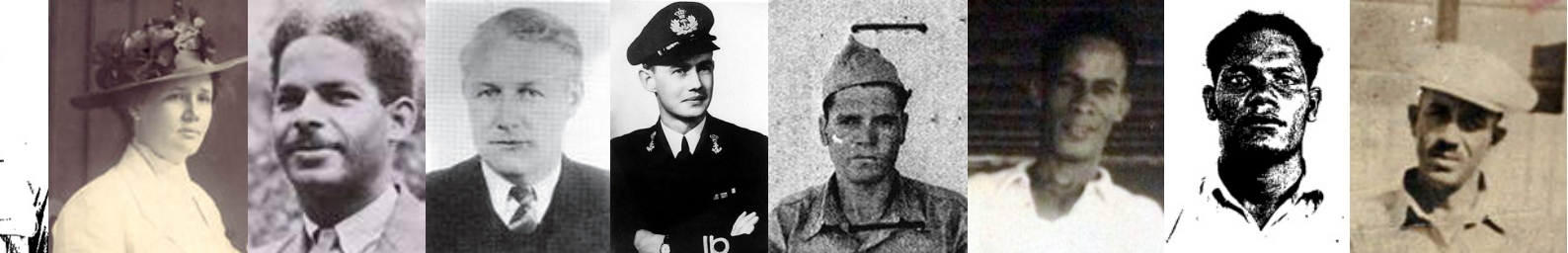
Ku otro palabra: nan ta kumpli ku e kondishonnan ofisial? Argumentá bo kontesta.

Kontesta:

.....

.....

Riba 21 di nòvember 1945 e Komité pa konmemora- shon di víktimanan di guera a kuminsá investigá, ken ta bini na remarke pa ta rekonosé komo viktima di guera lokal. Presidente di e Komité akí tabata Karel Nicolaas ‘Shon Cai’ Winkel. Ku e kondishonnan ariba menshoná e komishon, Cai Winkel a kuminsá traha pa nota nos víktimanan di guera. Riba 3 di mei 1957 a publiká e lista ofisial ku 129 nòmber. Na 2015 a amplia e lista aki ku nòmbernan nobo ku tambe ta kumpli ku e kon- dishonnan ofisial, pero ku te na e momentu ei tabata deskonosí.

Twè Voorbeelden

Dos Ehèmpèl

Elias Obispo Winklaar

George John Lionel Maduro

Twè namen die op de gedenkplaat van oorlogslachtoffers voorkomen. Dit is hun gezicht en verhaal:

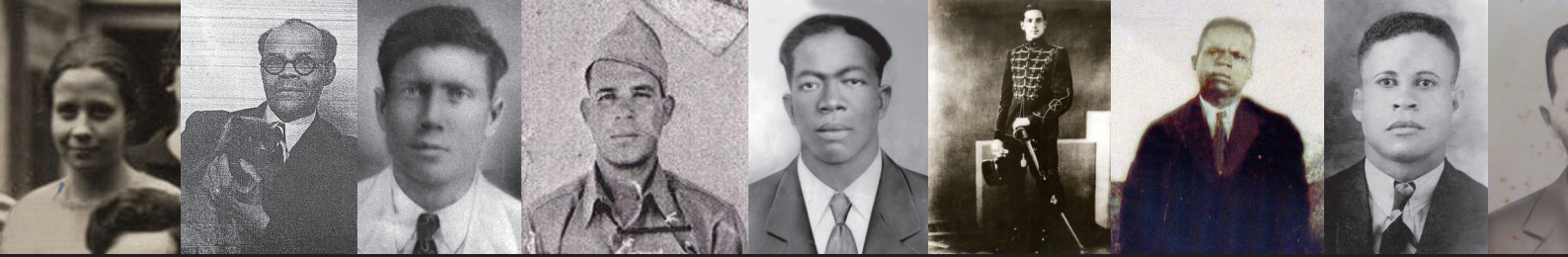
Elias Winklaar, geboren op Curaçao op 15 januari 1912. Hij was werkzaam als kok aan boord van het vrachtschip s.s. Hector, een nieuw schip van de Koninklijke Nederlandse Stoombootmaatschappij (KNSM). Op 10 mei 1942 vertrok het schip vanuit New York met een lading stukgoed naar Curaçao. Net na zonsopkomst op 24 mei 1942 werd het schip ontdekt door de Duitse onderzeeboot U-103. Ze voeren ten noordwesten van de Grand Cayman eilanden, in de Caribische zee. De U-103 bleef de Hector een paar uur volgen en om 10:10 uur die ochtend vuurde het een torpedo af. De Hector werd ter hoogte van de achterste mast geraakt en zonk binnen enkele minuten. Elias Winklaar kwam bij de aanval om, net als de radio-officier J.T. Kros. 29 andere bemanningsleden konden later worden gered.

George John Lionel Maduro was geboren op Curaçao op 15 juli 1916. Zijn overgrootvader was de beroemde oprichter van de firma S.E.L. Maduro & Sons, Salomon Elias Levy Maduro (1814-1893). George was als mannelijke erfopvolger van de 4e generatie, voorbestemd om als directeur van dit Curaçaos handelshuis op te treden. Zijn opvoeding stond in het teken hiervan en al op zijn 10e werd hij door zijn ouders naar Nederland gestuurd, waar

Dos nòmber ku ta figurá riba e plachi konmemorativo di víktimanan di guerra. Esaki ta nan kara i historia:

Elias Winklaar, nasé na Kòrsou riba 15 di yanüari 1912. E tabata traha komo kòki na bordo di e barku di karga s.s.Hector, un barku nobo di Koninklijke Nederlandse Stoombootmaatschappij (KNSM). Riba 10 di mei di aña 1942 e barku a sali for di New York ku un kargamentu di merkansia pa Kòrsou. Djis despues ku solo a sali dia 24 di mei 1942 e supmarino U-103 aleman, a deskubri e barku. Nan tabata nabegá den direkshon nortwèst di islanan Caiman den laman Karibe. Durante un par di ora e supmarino a keda sigui e barku i pa 10:10 di mainta el a manda un torpedo riba e barku. Esaki a alkansá e barku Hector na altura di e mast patras i den un par di minüt e barku a zenk. Elias Winklaar a muri den e atake aki, meskos ku e òfisir di radio J.T.Kros. Despues por a salba 29 otro miembro di tripulashon.

George John Lionel Maduro a nase na Kòrsou riba 15 di yüli 1916. Su bisatawela tabata e konosido fundadó di Firma S.E.L. Maduro & Sons, Salomon Elias Levy Maduro (1814-1893). George tabata komo susesor maskulino di e di 4 generashon, destiná pa bira direktor di e negoshi di Kòrsou aki. Su edukashon tabata dirigi riba esaki i ya for di su 10 aña su mayornan a mand'é Hulanda. Aya el a kaba den un

hij nog anderhalf jaar basisschool, daarna het Gymnasium voltooide en uiteindelijk rechten ging studeren in Leiden. Bij het uitbreken van de oorlog in Nederland in mei 1940 werd hij als reserveofficier ingezet om Den Haag te verdedigen. Hij onderscheidde zich door heldhaftig optreden, waarvoor hij -postuum (na zijn dood) - de hoogste militaire onderscheiding, de Militaire Willemsorde, heeft gekregen. Nadat Nederland was bezet door Duitsland ging George zich actief verzetten tegen de bezetter. Hij moest daarom onderduiken (zich verscholen houden). Dit moest hij ook doen omdat hij als joods burger gevaar liep om opgepakt te worden. Hij werd verschillende keren gevangen genomen. Uiteindelijk werd hij in het concentratiekamp Dachau gevangen gezet, waar hij in februari 1945 overleed aan vlektyfus. George werd in het crematorium van het concentratiekamp gecremeerd.

Opgaven

2. Ben je het eens met de persoonlijke keuze van George om in verzet te gaan tegen de Duitsers? Had hij het ook anders kunnen doen?

Kijk voor meer informatie over George Maduro: www.nationaalarchief.cw onder "geschiedenis" de themamap George Maduro: verzetsheld van Curaçao

.....

3. Maak verbinding met Internet. Als je thuis of op school geen verbinding kunt maken, ga dan naar de Openbare Bibliotheek. Ga naar www.antillesatwar.com Zoek op die site naar: warvictims (oorlogslachtoffers). Zoek de namen bij de foto's die je ziet bovenaan op pagina's 2 tot en met 4.

.....

Als jij of je familie foto's heeft van andere lokale oorlogslachtoffers, stuur ze dan op naar: Antillesatwar.com

aña i mei mas skol básiko, despues kaba Gimnasio i pa final e bai studia lei na Leiden. Ora guera a kuminsá na 1940 na Hulanda, a pon'é komo òfisir di reserva pa defendé Den Haag. El a distinguí su mes pa su aktuashon heroiko. Pa e motibu ei el a risibi póstumo e kondekorashon militar mas altu, ku ta Militaire Willemsorde. Ora ku Alemania a okupá Hulanda, George a duna resistensia kontra esaki. P'esei e mester a skonde. Ademas e tabata hudiu i komo hudiu e tabata kore peliger ku nan por a detené. Nan a koh'é presu diferente biaha. Finalmente nan a ser'é den e kampo di konsentrashon Dachau, kaminda el a muri di tifes na febrüari 1945. George a wòrdu kremá den krematorio di e kampo di konsentrashon.

Tarea

2. Bo ta di akuerdo ku e eskoho personal di George pa resistí kontra e alemanan? E por a hasi otro tambe?

Wak pa mas informashon tokante George Maduro: www.nationaalarchief.cw bou di "Geschiedenis" themamap George Maduro: verzetsheld van Curaçao

.....

3. Subi internèt. Si na kas òf na skol bo no por subi internèt, bo por bai Biblioteka Públiko. Bai riba www.antillesatwar.com. Buska; warvictims (oorlogslachtoffers) Buska e nòmbernan ku tin huntu ku e potrètnan ku bo ta mira na página 2 te ku 4 ariba.

.....

Si abo of bo famia tin potrèt di otro víkteman di guera manda nan na: Antillesatwar.com

In de vroege ochtend van 16 februari 1942 arriveren drie Duitse onderzeeboten uit een groep van vijf, in de wateren rond Aruba, Curaçao en Maracaibo. Hun missie was om een aanval te openen op de raffinaderijen van Aruba en Curaçao en alle tankers aan te vallen tussen deze raffinaderijen en Maracaibo. Op het laatste moment werden de instructies gewijzigd: eerst de tankers aanvallen, dan de landinstallaties. De 16e februari was geen maan zichtbaar, de zee was donker, de onderzeeboten nauwelijks zichtbaar. Om 01.31 uur vuurde de Duitse onderzeeër U-156 de eerste torpedo af op de tanker **Pedernales** (foto boven), die voor de Lago raffinaderij in Aruba lag en midscheeps werd geraakt. Direct vloog het schip in brand. Ook de tanker Oranjestad kreeg een voltreffer. **Acht bemanningsleden** van de Pedernales kwamen bij de aanval om. Van de tanker **Oranjestad** kwamen **vijftien bemanningsleden** om. Rond Curaçao lag de onderzeeër U-67. Deze vuurde om 03.22 en 03.41 uur drie torpedo's af op de volgeladen CSM tanker **Rafaëla**, die op weg was naar de Annabaai. De eerste drie torpedo's misten de Rafaëla. De vierde torpedo raakte de Rafaëla aan stuurboordzijde, net achter de brug; op het moment dat de loodsboot langs zijde de tanker voer. Bij deze aanval vielen wonderwel geen slachtoffers. Op 21 februari werd de Noorse tanker **Konsgaard** door de U-67 getroffen, tussen Curaçao en Aruba. **38 bemanningsleden** kwamen om. Bij Maracaibo opereerde de U-502. Deze onderzeeër torpedeerde de tanker **Tia Juana**, waarbij **17 leden** van de bemanning het leven lieten. Later werd de tanker **Monagas** aangevallen, met **5 slachtoffers** tot gevolg. De tanker **San Nicolas** werd eveneens geraakt, met **7 bemanningsleden** die omkwamen.

Den oranan tempran di mainta di dia 16 di febrüari 1942 a yega 3 supmarino aleman for di un grupo di 5, den awanan rònt di Aruba, Kòrsou i Maracaibo.

Nan mishon tabata, pa ataká e refinerianan di Aruba i Kòrsou i ataká tur tankero ku tabata na-

begá entre e refinerianan aki i Maracaibo. Na último ora a kambia e instrukshonnan: ataká promé e tankeronan, kaba e instalashonnan. Dia 16 di febrüari no tabata luna yen, laman tabata skur skur, kasi e supmarinonan no tabata visibel. Pa 01:31 e supmarino aleman U-156 a tira e promé torpedo riba e tankero **Pedernales** (mira foto ariba), ku tabata mará dilanti di Lago i a dal esaki den banda. Mesora e tankero a pega kandela. E tankero Oranjestad tambe a haña impako direkto. **Ocho miembro** di tripulashon di e tankero Pedernales a muri den e atake. Di e tankero **Oranjestad** diessinku tripulante a muri.

E supmarino U-67 tabata den e awanan rònt di Kòrsou. Esaki a tira tres (3) torpedo banda di 03:22 i 03:41 di mardugá, riba e tankero CSM **Rafaëla** ku tabata kargá, i riba ruta pa Annabaai. E promé tres torpedonan a hera e tankero Rafaëla. E di kuater(4) a dal Rafaëla na banda drechi, nèt patras di brùg, na momentu ku boto di lots tabata na banda di e tankero. Sorprendentementemente no tabatin niun víktima den e atake aki. Riba dia 21 di febrüari meimei di Kòrsou i Aruba, U-67 a alkansá e tankero norwechi **Konsgaard**. **38 miembro di tripulashon** a muri. E supmarino U-502 tabata banda di Maracaibo. E supmarino aki a torpediá e tankero, **Tia Juana**, kaminda **17 miembro di tripulashon** a pèrdè nan bida. Despues nan a ataká e tankero **Monagas**, ku **5 víktima** komo resultado. Nan a alkansá e tankero **San Nicolas** tambe, kaminda **7 miembro di tripulashon** a fayesé.

Opdrachten

4. Tel het aantal slachtoffers van de Duitse aanvallen tussen 16 en 24 februari 1942.
5. Kijk op pagina 8. Hoeveel buitenlandse bemanningsleden zijn omgekomen op de Pedernales, Oranjestad, Konsgaard, Tia Juana, Monagas en San Nicolas?.

Tarea

4. Konta e kantidat di víktima di e atakenan aleman entre 16 i 24 di febrüari 1942.
5. Wak página 8. Kuantu miembro di tripulashon strañero a muri riba Pedernales, Oranjestad, Konsgaard, Tia Juana, Monagas i San Nicolas?.

De Chinezen kwestie

Na 16 februari 1942 was het werk als matroos op een tanker ineens een stuk gevaarlijker geworden.

Veel matrozen van Curaçao, Aruba en Bonaire weigerden nog uit te varen. De Curaçaose Scheepvaart Maatschappij (CSM) had al Chinezen gecontracteerd voor dit werk. Ook zij eisten na 24 februari 1942 een hogere gage en gevarengeld. Ze weigerden na 24 februari uit te varen. De onderhandelingen verliepen moeizaam en de Chinese consul uit Trinidad kwam over om te bemiddelen. Nadat de onderhandelingen vastliepen, ging de CSM over om werkwilligen in dienst te nemen en op de schepen te plaatsen. Op 12 en 13 maart weigerde ook die groep om verder uit te varen. Gouverneur Wouters ging over om de 18 leiders van die groep Chinezen vast te zetten op het CPIM-kamp te Suffisant. Later ging de hele groep Chinezen uit solidariteit met de 18 leiders ook in gevangenschap, en telde de groep 428 Chinese zeelieden. Op 15 maart weigerden de officieren opnieuw uit te varen omdat ze de werkwilligen van onvoldoende kwaliteit vonden. Ook deze 60 officieren werden naar de Suffisant barak overgebracht. Op 20 maart werd een commissie benoemd om te onderhandelen. Op 26 maart werd een overeenstemming bereikt waarna de officieren hun verzet opgaven en weer gingen varen, echter zonder de Chinese bemanningsleden. Die bleven volharden en weigerden uit te varen. Ze bleven op Suffisant. De situatie leek uitzichtloos. De autoriteiten kozen voor een andere aanpak: ze wilden de leiders scheiden van de grote groep, omdat er onder de grote groep ook werkwilligen zaten. Terwijl de eerste stakingsleider Chan Ya Non naar buiten werd begeleid, ging het mis. Een groep Chinezen viel de beampten van de Vreemdelingendienst en Militaire Politie aan met messen en ijzeren staven. Een massale vechtpartij ontstond. De ordetroepen openden het vuur, waarbij 12 doden zijn gevallen; later overleden nog 3 stakers in het ziekenhuis. In totaal waren er 15 Chinese slachtoffers. Ze zijn begraven op begraafplaats Kolebra Bèrdè. De Nederlandse ordehandhavers kregen van diverse kanten flinke kritiek dat ze de zaak onnodig hebben laten escaleren en zich weinig flexibel en zelfs provocerend hebben opgesteld. Het is een van de redenen dat gouverneur Wouters zou worden vervangen voor een nieuwe gouverneur: Piet Kasteel.

Kaso di e chinesnan

Despues di 16 di febrüari 1942 trabou komo matros na bordo di tankero a bira di biaha un tiki mas peligroso.

Hopi matros di Kòrsou, Aruba i Boneiru tabata ninga di bai nabegá. Curaçaose Scheepvaart Maatschappij (CSM), ya a kontraktá chines pa e trabou akí. Nan tambe tabata eksigí despues di 24 di febrüari 1942 un salario altu komo nabegante i prima di peliger. Nan a ninga di bai nabegá despues di 24 di febrüari. Negosashonnan tabata kana ku difikultat i e kònsul chines a bini for di Trinidad pa intermediá. Despues ku e negosashonnan a pega, CSM a pasa pa tuma personanan ku no tabata wèlga den servisio i pone nan riba barku. Riba 12 i 13 di mart e grupo akí tambe a ninga di sigui nabegá. Gobernadó Wouters a disidí pa sera e 18 lidernan di e grupo chines ei den kampamentu di CPIM na Suffisant. Despues pa ta solidario ku e 18 lidernan henter e grupo chines tambe a bai será. E grupo tabata kontá di 428 nabegante chines.

Dia 15 di mart e òfisirnan a bolbe ninga di bai nabegá, pasobra nan tabata haña ku esnan ku tabata ker a traha tabata insufisientemente kapasitá. A manda e 60 òfisirnan aki tambe barak di Suffisant. Riba dia 20 di mart a nombra un komishon pa negoshá. Riba 26 di mart a yega na un akuerdo kaminda e òfisirnan a stòp ku nan resistensia i a bolbe bai nabegá, sin embargo sin e tripulashon chines. Esakinan a keda insistí i para ariba ku nan no ta bai nabegá. Nan a keda na Suffisant. E situashon tabata parse sin perspectiva. Outoridad a skohe pa un otro aserkamentu: nan tabata ke separá e lidernan for di e grupo grandi, debí ku den e grupo grandi tabatin tambe esnan ku no tabata wèlga. Miéntas tabata guia e lider di wèlga, Chan Ya Non, bai pafó, kos a bai malu. Un grupo di chines a ataká e trahadónan di Vreemdelingendienst i Militaire Politie ku kuchú i staka di heru. A kuminsá un bringamentu masal. Trupa di siguridat a kuminsá tira i a kai 12 morto. Despues 3 wèlguista mas a muri den hòspital. Total tabatin 15 víktima chines. Nan ta derá den santana di Kolebra Bèrdè. Grupo di òrdu hulandes a haña di diferente banda kritika formal, ku nan a laga e kaso eskalá sin nodi, i ku nan tabata poko flèksibel i ku nan a tuma un posishon provokativo. Esei tabata un di e motibunanan ku lo remplasá gobernadó Wouters pa un gobernadó nobo: Piet Kasteel.

Monument

In januari 1951 verzocht “shon Cai” Winkel, om op elk eiland van de Nederlandse Antillen een gedenksteen te plaatsen met de namen van de oorlogsslachtoffers en oorlogshelden. Op 22 juli 1954 werd hiervoor speciaal een stichting in het leven geroepen. Het eilandgebied Curaçao verleende haar medewerking door een plek aan het Waaigat, in het verlengde van de Theaterstraat, ter beschikking te stellen voor dit initiatief. Deze plek was door de beeldhouwer, F. Carasso, als de beste plaats voor het standbeeld aangegeven. Carasso’s ontwerp (een “maquette” of “model”) is te zien bovenaan op de eerste pagina van deze lesbrief. Daarnaast zie je ook een foto van het voltooide monument.

De beeldhouwer Fred Carasso werd in Italië geboren als Frederico Antonio Carasso in 1899. In 1922, twee weken na de machtsovername door Benito Mussolini, week hij uit naar Parijs, later naar Brussel. Uiteindelijk kwam hij in Nederland terecht, dat zijn nieuwe vaderland werd. In 1956 werd hij benoemd tot hoogleraar in de beeldhouwkunst aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht.

Opdrachten

6. Waarom was het werk voor matrozen na 16 februari 1942 veel gevaarlijker geworden?

.....

7. Moeten de 15 Chinezen die zijn omgekomen bij het conflict ook als oorlogsslachtoffer worden erkend? Beargumenteer!

.....

8. Waarom zou speciaal Fred Carasso zijn uitgezocht voor het maken van het oorlogsmonument?

.....

Monumentu

Na yanüari 1951, Shon Cai Winkel a pidi, pa riba kada isla di Antia Hulandes pone un plaka konmemorativo ku nòmber di e viktamanan di guera i héroenan di guera. Pa esaki a instituí un fundashon spesial riba 22 di yüli 1954. Teritorio insular di Kòrsou a duna su koperashon i a pone un lugá na Waaigat, ku ta kontinuashon di Theaterstraat, disponibel pa e iniciativa aki.

Eskultor, F.Carasso a indiká e sitio aki komo e mihó lugá pa e estatua. Bo por mira e diseño di Carasso (un ‘maquette’ ‘modèl’) riba e promé página di e guia di lès aki. Banda di dje por mira tambe un potrèt di e monumentu manera e ta awor.

E eskultor, Fred Carasso a nase na Italia, komo Frederico Antonio Carasso na 1899. Na 1922, dos siman despues ku Benito Mussolina a tuma poder el a bai biba na Paris i despues na Brusela. Finalmente el a yega Hulanda ku a bira su patria nobo. Na 1956 a nombr’é komo profèsor den eskultura na Akademia Jan van Eyck na Maastricht.

Tarea

6. Dikon trabou di matros a bira mas peligroso despues di 16 di febrüari 1942?

.....

7. E 15 chinesnan ku a muri den e konflikto tambe mester ta rekonosé komo víktima di guera? Duna bo argumentashon!

.....

8. Dikon ta hustamente Fred Carasso a buska pa traha e monumentu di guera?

.....

Erkende oorlogslachtoffers op de getorpedeerde schepen tussen 16-24 februari 1942, alfabetisch

Víktimanan di guera rekonosé di barku torpediá entre 16-24 di febrüari 1942, alfabétikamente

Cornet, James Stewart	Pedernales
Dembrook, John Otavo	Pedernales
Dunlock, John William	Tia Juana
Emerenciana, Luis Nicolas	Oranjestad
Goeloe, Juan Domingo	Oranjestad
Granger, Anthony Dudley	Oranjestad
Hooker, William Oraldo	Pedernales
Isijk, Martinus Bibiano	Pedernales
Linzey, Eric Norbert	Oranjestad
Lynch, Darcey Kenneth	Oranjestad
Maasdamme, Johannes Eduard Marius	Tia Juana
Marchena, Rafael Crispiano	Oranjestad
Martijn, Hose Bernardo	Oranjestad
Martijn, Olivero Dominico	Tia Juana
Martijn, Thomas Flavianus	Tia Juana
Martis, Hendrik Natividad	Tia Juana
Palm, Andre Jose. de	Oranjestad
Pannelek, Federico	Oranjestad
Pieter, Alberto Gregorio	Oranjestad
Putten, James Clarence. Van	San Nicolas
Rosaria, William Francisco	Pedernales
Scherptong, Luis Bertrando	San Nicolas
Serberie, Marco	Tia Juana
Wilson, Clifford Achilles	Oranjestad
Wilson, John	Tia Juana
Winfield, Walter Allen	Tia Juana

9. Kijk op pagina 5. Noteer hoeveel bemanningsleden zijn omgekomen op elk schip. Hieruit kun je concluderen hoeveel buitenlandse bemanningsleden zijn omgekomen op de Pedernales, Oranjestad, Konsgaard, Tia Juana, Monagas en San Nicolas. Komen deze namen ook voor op het monument op het Waaigat? Verklaar! Vind je dat terecht?

9. Wak página 5. Nota kuantu miembro di tripulashon a muri riba kada barku. Bo por konkluí for di esaki kuantu miembro di tripulashon strañero a muri riba Pedernales, Oranjestad, Konsgaard, Tia Juana, Monagas en San Nicolas. E nòmbernan akí ta bini dilanti riba e monumentu na Waaigat? Bo ta haña esei hustu?

Literatuur / naslag / Literatura i konsulta

Rozenburg, J.,

Gibbes, F.E. / Römer-Kenepa, N.C. / Scriwanek, M.A.,

De Antillen in de Tweede Wereldoorlog. Voorburg, 2014

De Curaçaoënaar in de geschiedenis, 1499-2010. Curaçao, 2015.

Websites:

<http://www.nationaalarchief.cw> Klik op Geschiedenis, themamappen

<http://www.antillesatwar.com>

<http://www.gueranakorsou.com>

**GUERA
NA KÒRSOU?!**

WAR IN CURAÇAO 1940-1945